

Haris Ćutahija

Političko bohemstvo Ramba Amadeusa: čeonu sudar s balkanskim mentalitetom

Ono što se pojavljuje u pjesmama Ramba Amadeusa kao problem balkanskog mentaliteta, zapravo se odnosi na prizmu kroz koju se ovdje gleda na stvari, prilagođavanje svega po svojoj mjeri od strane „polupismenog plemena“, kako naziva Balkance. Kad kažem Balkanci, mislim na ljude s prostora bivše Jugoslavije. Kulturu i mentalitet Rambo ovako objašnjava: „Čitav Balkan funkcioniše u svojoj haotičnosti vrlo sinhronizovano. Ti uraganski prelasci iz krajnosti u krajnost u pogledima i stavovima, to selektivno istorijsko pamćenje odlikuje čitav prostor bivše SFRJ, osim možda Slovenije, koja je kroz istoriju imala sreću sa izborom sopstvenih okupatora. Jer, kulturu i običaje naroda na Balkanu uglavnom su modulirali njihovi okupatori koji su tu boravili vjekovima, i samo tu možemo tražiti uzroke razlikovanja „naroda i narodnosti“ na Balkanu. Dominantni kulturni model „zapadnog Balkana“ zapravo je pronalaženje nacionalnog identiteta u svim društvenim aspektima, nešto što je Evropa obavila prije 150 godina. Međutim, ova faza se nužno mora proći, ona je temelj svih kasnijih eventualnih „dekadencija“. Problem je samo što se sada opet pretjeruje i siluje u tom pravcu.¹

U većini svojih pjesmama kojima je tema balkanski mentalitet, Rambo se stavlja u glavnu ulogu i u prvom licu iznosi stavove jednog primitivca, kao tipičnog predstavnika Balkana. Tako se u svojoj pjesmi predstavlja Madame Tussauds:

„O gospođo Madame Tussauds
ima li kod vas mjesta za mene?“

¹ Vreme, 2005.

Ja sam Rambo sa Balkana
vole me žene ljepše od Brene!²

Ovaj njegov satirični alter ego pojavljuje svaki put kad želi da naglasi primitivizam koji vlada, turbo folk koji je u svim sporama društva. Zbog toga se u njegovim pjesmama nalaze mnoge psovke i vulgarnosti. Na pitanje u jednom intervjuu, da li su psovke dio njegovog pogleda na svijet, Rambo je odgovorio: „Otkad su prestali balkanski ratovi, prestao sam da psujem.“³

Puno će biti jasnije ako ovdje navedem definiciju balkanizma koju je Rambo upotrijebio u jednom intervjuu: „To je ružna osobina da nadređenima poltronišete, a podređene da kinjite. Ta loša navika je uzrok svakom zlu kod nas.“⁴

Još u prvom albumu, „O tugo jesenja“, Rambo je studentsku himnu na latinskom jeziku „Gaudeamus“ snimio u turbo folk stilu. Dominirajući instrument je truba, a tekst čini mješavina originalnog teksta na latinskom jeziku i stihova na srpskom jeziku, uz zavijanje karakteristično za turbo folk. Još u nekoliko pjesama, Rambo pokazuje balkanski odnos prema obrazovanju i intelektualcima, a osnovni faktor tog odnosa je omalovažavanje. To se može vidjeti i u pjesmi „Intelektualac“.

„Ko se svoje majke i svoga oca stidi
jer ih takoreći uvijek k'o budale vidi?
Ko puni i onako punu glavu tuđim brigama
što se mogu naći samo u debelim knjigama?

Znalac. Intelektualac. Činjenica znalac.

A ne zna iskopat' šanac!

(...)

Bambus meksikanac. Znanja punoglavac.

Kao vanzemaljac. S Marsa padobranac.

Vegetarijanac.

Ne zna iskopat' šanac.

² Rambo Amadeus, Fala ti majko, O tugo jesenja, PGT – RTB, 1988.

³ Evropa, 2004.

⁴ Republika, 2004.

A i istoj pjesmi nabraja i primjere intelektualaca čiji cjelokupne radove svodi na par riječi, kako bi ih omalovažio.

„F.M. Dostojevski – zločin, kazna i ljudska destrukcija!

Albert Ajnštajn – nuklearno-govorna hiperprodukcija!

Sigmund Frojd – svjesna, nesvjesna, podsvjesna stanja!

Žan Pol Sartr – sam je sebi stranac i ostala sranja!

(...)

Čarls Darwin – prirodna selekcija i evolucija.

Karl Marks – komunizam, buržoazija i svetska revolucija!

Isak Njutn – privlačna sila zemljine teže.

Njegoš Serbezovski – poratni opus gospodina Krleže.“⁶

Već se u prethodnoj pjesmi može vidjeti da poistovjećuje intelektualca i vegetarijanca, pa ćemo spomenuti i članak „Pečenje i demokratija“, u kojem objašnjava da su konzumiranje pečenja i procesi modernizacije društva u međusobnoj relaciji, odnosno u obrnutoj proporciji.⁷ Tu na svoj satirični način krivi mentalitet za neuspjeh modernizacije društva na Balkanu.

U svojoj kolumni „Politika i bonton“, uglavnom se bavi odnosom politike i mentaliteta, a taj se odnos najviše ističe u predizbornim kampanjama. „Kandidati i stranke zapravo institucionalizuju lajavost, pretjerivanje, klevetanje i prijetnje kao legitiman način komunikacije, koja se bezrezervno prihvata i ogleda u narodu... Smjenjivati vlast je lakši dio posla. Mijenjati mentalitet je zajednički zadatak svih nas, bez obzira na to kog kandidata simpatišemo.“⁸

I na kraju, taj primitivni mentalitet našeg društva, priznali mi to ili ne, stvarno jeste prisutan i uzrok je svih ovih turbulencija koje smo preživjeli i dok smo takvi, bit ćemo podložni političkim manipulacijama i ekonomskim problemima. Rambo to objašnjava na

⁵ Rambo Amadeus, Intelektualac, Hoćemo gusle, PGP – RTB, 1989.

⁶ Rambo Amadeus, Intelektualac, Hoćemo gusle, PGP – RTB, 1989.

⁷ Blic, 2005.

⁸ Politika, 2009.

slijedeći način: „I nismo mi nekulturni zato što smo siromašni, nego smo siromašni zato što smo nekulturni.“

Mržnju, kao produkt našeg mentaliteta i rezultat retorike političara, Rambo je spomenuo u jednom intervjuu: „Mržnja jede mozak. Ona je destruktivna, uzrok je siromaštvu i sukobima. Dok Balkanci ne izbace mržnju iz glave, biće siromašni i nesretni. Srećom, mi više nikada nećemo odlučivati o našoj sudbini, tako da će prilike, pod dirigentskom palicom EU, biti bolje.“⁹

Prema onome što je Rambo izjavio u intervjuu za srpski *National geographic*, on ne želi da vlada, jer je to besmisleno. „Ima smisla samo uticati na mijenjanje mentaliteta. A sada je to lakše, informacije kolaju ogromnom brzinom, i polako dolaze, zahvaljujući internetu i u najzabačenija sela.“¹⁰

Haris Ćutahija

⁹ Dnevnik, 2005.

¹⁰ National geographic, 2010.